

LA METAMORFOSI de Franz Kafka

Franz Kafka neix el 3 de juliol de 1883 a Praga, la seva família és jueva. El seu pare tenia des del 1882 una merceria que més endavant va transformar en uns grans magatzems, va convertir-se en un ciutadà respectable. La seva llengua materna va ser l'alemany, també va aprendre el txec, perquè el pare volia que parlés els dos idiomes amb fluïdesa. Va estudiar Dret a la Universitat de Praga. Un cop acabats els estudis va treballar en una agència italiana d'assegurances i va començar a escriure. L'any següent va obtenir un treball fix en una altra agència. L'any 1917 li van diagnosticar **tuberculosi**, la qual cosa el va obligar a fer llargs períodes de convalescència.

A la vida de Kafka és fonamental la relació amb el seu pare autoritari. A la intimitat, aquest sempre el va menysprear. L'autor va declarar que tota la seva obra procedia d'aquest conflicte, inclosa l'obra *Carta al pare*, mai publicada en vida. També van ser determinants les seves relacions amb algunes dones. L'any 1923 es va traslladar a Berlin, amb l'esperança de distanciar-se de la família i centrar-se en la seva obra; es va trobar amb Dora Diamant, una jove de 25 anys descendent d'una família de jueus ortodoxos, que havia fugit del seu poble, i a qui havia conegut l'estiu del mateix any. L'estat de salut de Kafka va anar empitjorant i es va veure obligat a fer estades en diferents sanatoris. Va tornar a Praga i més tard va ser internat en un sanatori de Viena, on va morir el 3 de juny de 1924. El van enterrar a Praga uns dies després.

OBRA

Kafka només va publicar algunes històries curtes durant tota la seva vida, una petita part del seu treball; per tant, tota **la seva obra es va conèixer després de la seva mort. Abans de morir va donar instruccions** al seu amic i marmessor Max Brod: **tots els seus manuscrits havien de ser destruïts.** Brod no en va fer cas i va supervisar la publicació de la major part dels escrits que ell conservava. L'última companya de Kafka, Dora Diamant, va complir els seus desitjos però només en part, perquè va guardar en secret la majoria dels seus últims escrits -20 quaderns i 35 cartes-, fins que la Gestapo els va confiscar el 1933. **Actualment encara es busquen els escrits desapareguts de Kafka** per tot el món.

Aquestes circumstàncies i l'obsessiva autoexigència de l'autor expliquen les **poques obres publicades en vida:** *La condemna* (1912), *A la colònia penitenciària* (1914), ***La metamorfosi* (1915)** i dues col·leccions de relats. Després de la seva mort es van publicar les seves **novel·les extenses:** *El procés* (1925), *El castell* (1926) i *Amèrica* (1927), les dues últimes inacabades. **Totes les obres estan escrites en alemany**, en txec es conserven unes cartes dirigides a Milena.

Els escrits de Kafka van començar a interessar el públic molt aviat. Van obtenir lloances per part de la crítica i es van divulgar ràpidament fins al punt de convertir-se en una fita de la literatura del segle XX. A les obres, **el protagonista s'enfronta a un món complex, que es basa en regles desconegudes, les quals el protagonista mai arriba a comprendre.**

L'adjectiu kafkià s'utilitza precisament per **descriure situacions similars, esdeveniments absurds i il·lògics que tenen la seva pròpia dinàmica en l'existència.**

Els seus **temes recurrents** són: el conflicte generacional entre pares i fills; la impossibilitat de realitzar-se com a individus en una societat governada per l'atzar; i la relació de l'home amb un poder absurd, que anticipa l'horror dels totalitarismes que van sorgir poc després a Europa.

La majoria d'escriptors i crítics del segle XX han fet referència a la seva figura. Molts estudiosos han intentat i intenten trobar un sentit a l'obra de Kafka, amb interpretacions des de tots els punts de vista possibles: filosòfic, literari, psicoanalític, religió, sociològic... En qualsevol cas, es tracta d'un dels autors més representatius de la literatura i la cultura contemporànies.

TEMES de *La Metamorfosi*

Encara que es tracta d'un **relat curt**, ens trobem davant d'una **obra complexa**. Stanley Corngold dona més de 150 interpretacions en el seu llibre *The Commentator's Despair (La desesperació del comentarista)*. Però en destacarem les següents:

a) Caràcter autobiogràfic

-**Tradicionalment s'interpreta l'obra com una reflex de la vida de l'autor.** Són nombrosos els aspectes que es poden reconèixer: el pare autoritari, les feines, les atencions de la seva germana quan va caure malalt de tuberculosi, l'aspecte repulsiu amb el qual es veia a ell mateix, la frase que el seu pare li va dir un dia, "ets una cuca", tot menyspreant-lo. *La Carta al pare*, així ho mostra.

-També **la seva ideologia** es fa present: Kafka és un gran defensor de les classes obreres i de les ideologies socialistes; la realitat burgesa de principis del XX i la lluita pel poder econòmic, social i polític del capitalisme, no són sinó mostres d'una **degradació de l'home**.

b) Individu i societat

-**L'autoritat. La humiliació de l'home davant d'un poder autoritari que amb la relació jeràrquica que estableix, el sotmet i el degrada.** En són exemples, l'encarregat del magatzem que es presenta per ordre del cap a casa de Gregor; la família Samsa i la seva relació de menyspreu vers les serventes; el tracte de servitud cap els llogaters; el pare de Gregor que no té problemes en acceptar que els seu fill hagi de treballar per mantenir la família i amaga que té estalvis... Alguns elements són més simbòlics: les portes amb claus que Gregor no pot obrir o tancar i que el fan dependent dels altres per moure's amb llibertat.

-**La solitud que angoixa el protagonista** i que soporta no només en l'àmbit familiar sinó amb els seus companys de feina; també confessa que no té amics, que va festejar una noia sense entusiasme. **La família també està sola**, no sap què fer ni a qui demanar ajuda, les criades entren i surten, les dones s'abracen, el pare vol protegir-les; però, en general, **predomina el silenci, l'aïllament, la solitud** a la que sembla que tots els personatges del relat s'han rendit des del començament.

-**L'egoïsme**. Els personatges tenen necessitat de trobar una font d'ingressos per substituir el sou de Gregor, i aquest dedica les seves primeres reflexions al problema; més tard coneix els estalvis fets d'amagat seu i ho perdona. La **mesquinesa** es veu quan ningú li agraeix el seu esforç i quan els llogaters s'escandalitzen falsament i suggereixen que posaran una demanda.

c)El sentit existencial

-**La condemna**. Imposada al protagonista des de l'inici del relat, resalta el caràcter dramàtic del personatge. És el **càstig a l'ésser humà, la seva existència és una condemna en si mateixa**. Gregor, convertit en un insecte i conscient de la seva desgràcia, decideix acceptar la situació. El protagonista condemnat a existir així busca els motius: el ritme de vida, les matinades que ha de fer...; **es mostra la societat occidental amb unes classes mitjanes immerses en un sistema anti-humà, ple d'injustícies que encadenen l'individu**.

-**La culpa**. De les reflexions del protagonista se'n desprèn una certa càrrega de **culpabilitat per haver nascut**. L'home arriba al món involuntàriament i és culpabilitzat malgrat la seva innocència.

-**La vergonya**. **Ell la sent quan es converteix en insecte**, quan veu la seva mare que es plany en veure el seu fill convertit en un monstre. **La decepció dels seus éssers estimats el fa patir**, perquè ara és el seu enemic o millor dit, els fa nosa i per tant és una xacra que cal eliminar. Per això decideix no sortir de la seva habitació i veu com tot el seu món desapareix. Aquesta **vergonya existencial anul·la la voluntat de Gregor i cau en un pou d'incomprensió i desesperació, ara ja no pot escollir el seu destí sinó que està en mans de la seva família**; és una càrrega i ja "cosificat" i privat de llibertat, el protagonista està totalment **encadenat a una realitat insoportable**.

-**La mort**. Pels existencialistes la mort física no es correspon amb la mort moral. **Gregor ja estava mort** abans que el seu cor d'insecte deixés de bategar: **havia viscut mort**. La mort finalment és tanquil·litat, calma..., però l'horror torna a créixer a l'última pàgina amb l'esperança de la germana, sembla que tot torna a començar.

-**La resignació**. En contrast amb els altres personatges, Gregor és presentat com un **ésser ple de virtuts malgrat la seva apariència repulsiva**. És pacient, humil, comprensiu, considerat i molt generós: va fer tot el possible per aconseguir el benestar de la seva família sense demanar res a canvi.

Gregor no busca el perquè, ni la causa de la seva situació, simplement **l'accepta amb resignació**. L'insecte no és l'element rellevant sinó que **es un símbol de la insignificança de l'existència humana**.

ASPECTES FORMALS I ESTILÍSTICS

El malson de Gregor **es narra amb objectivitat i detalladament**. L'objectivitat es manifesta en el narrador: **una tercera persona omniscient, encara que Kafka escriu des de la perspectiva del personatge protagonista**. D'aquesta manera es confon amb la seva criatura: el novel·lista desapareix, queda només el personatge davant un món absurd en el qual no té res a fer. No ens descriu el moment de la transformació ni l'entorn on es desenvolupa, **el coneixem un cop s'ha transformat i això aguditza en el lector l'angoixa i la indefensió que desitja transmetre l'autor**.

L'acció es desenvolupa en tres parts, que es corresponen amb l'estructura tradicional:

-**Plantejament**: inclou el matí de la transformació de Gregor i les reaccions de la família i de l'empresa.

-**Nus**: la narració de la vida quotidiana de Gregor, transformat en insecte i com tots s'esforcen en adaptar-se a la nova situació.

-**Desenllaç**: explica el rebuig final de la família i la mort de Gregor. En aquesta part podem distingir el clímax -la mort de Gregor- i posteriorment un anticlímax -l'alleujament de la família-, que deixa en el lector una sensació especialment cruel i desagradable.

El **relat és linial**, sense digressions ni *flash backs*. **L'espai és tancat i opressiu**: l'habitació de Gregor va perdent tots els elements humans al mateix temps que el protagonista es deshumanitza. La casa familiar i el carrer completen l'escenari.

Estil

La metamorfosi **narra de forma directa** el missatge que es vol transmetre. **Predomina l'estil verbal sobre el nominal**, perquè la **narració és dinàmica** i es prescindeix de les descripcions de l'entorn. L'atenció es dirigeix exclusivament a les accions i als personatges. Hi ha un **predomini de la narració que es complementa amb diàlegs i descripcions**; les **reflexions de Gregor** posen el contrapunt.

No en destaca l'ús de figures retòriques (però es troben sobretot hipèrboles o interrogacions retòriques). En destaca el **simbolisme**: el del propi relat i altres elements com les claus, el rellotge, la poma, el clima...

També cal assenyalar la importància del **tema oníric** -que cal relacionar amb el **Surrealisme**- perquè **el somni hi té un paper fonamental al relat**. Gregor es troba en una situació que, en la seva absurditat, **sembla somiada encara que és real**. Un amic de Kafka li va dir que *La metamorfosi* era “un somni terrible” i ell li va respondre enigmàticament: “el somni revela una realitat que és molt més forta que la imaginació. Això és el que fa terrible la vida i tràgic l’art”.

Per altra banda, la **deformació de la realitat fins a límits grotescs** és similar a l’estètica de l’**Expressionisme**, moviment amb el qual l’autor ha estat relacionat amb freqüència.

Kafka és considerat el **precursor de l’Existencialisme**, el corrent filosòfic i literari més important del segle XX. Defensa que **l’única realitat de l’home és la seva existència**; per tant, **l’home és un ésser que està exposat a la mort i que la vida és absurda perquè li manca un sentit transcendent**. Aquestes idees provoquen un **sentiment d’angoixa i desolació**.

L’existencialisme va triomfar a França, després de la Segona Guerra Mundial, amb autors com Sartre i Camus. Els temes i símbols d’aquests autors estan directament relacionats amb Kafka i, especialment, amb *La Metamorfosi*.